

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS
Sjöhistoriska Föreningen i Finland ry

JÄSENTIEDOTE 1 – 2020

Hyvää alkanutta vuotta 2020 kaikille yhdistyksen jäsenille!

Uusi hallituksemme vuodelle 2020 on:

Kirsi Keravuori, puheenjohtaja

Hannu Vartiainen, varapuheenjohtaja

Vilma Lempiäinen, jäsensihteeri

Anna Jaskari, sihteeri

Anni Shepherd, tiedottaja

Tuomas Räsänen, taloudenhoitaja

Mikko Aho

Ove Enqvist

Tom Hanén

Sari Mäenpää

Aaro Sahari

Petri Sipilä

Yhteystiedot löytyvät yhdistyksen verkkosivuilta osoitteesta:

<https://www.smhy.fi/fi/yhdistys/hallitus>

Suomen Merihistoriallisen Yhdistyksen kevätkokous

Kevätkokous järjestetään tällä kertaa Tieteiden talossa Helsingissä maanantaina 25.5 klo 17. Kokous on avoin kaikille jäsenille. Illan luennoitsijana toimii Rauman merimuseon amanuenssi, tohtori Mikko Aho. Hän luennoi aiheesta ”Mut mää väitän näin, et harva tuntee mitä on laivanrakentamine” - raumalaisten laivanrakentajien muistitieto ja ammatillinen omakuva.

Kesäretki- merkitse kalenteriisi!

Yhdistyksen kesäretki suuntautuu tänä vuonna Kotkaan, Merikeskus Vellamon uuden *Kohtalona Ruotsinsalmi* –suurnäytelyn inspiroimana. Retken tiedot tarkentuvat seuraavaan tiedotteeseen mennessä, mutta kalenteriin voi jo merkitä retken ajankohdan lauantaina 6.6. Lämpimästi tervetuloa mukaan!

IKUWA 7 Konferenssin pre-conference tapahtuma maanantaina 09.03. klo 17.00-19.00.

Tiedekulmassa järjestetään 09.03 IKUWA7 konferenssiin liittyvä pre-conference tapahtuma. Tapahtuman keskiössä on keskustelu hylkyjen nostoprojekteihin liittyvistä hankkeista ja näkökulmista. Tapahtuma koostuu hollantilaisen meriarkeologin Wouter Waldusin esitelmästä vuonna 2016 toteutetusta IJsselkogin nostosta.

Wouter Waldusin noin 30 minuutin esitelmän jälkeen käydään paneelikeskustelu, jossa panelisteina toimivat Wouter Waldus, osastonjohtaja Mikko Härö museovirastosta konservointiyksikön päällikkö Eero Ehanti museovirastosta ja ➔

IKUWA7 järjestelytoimikunnan sekä Helsingin yliopiston puolesta meriarkeologi ja ammattisukeltaja Kalle Virtanen. Paneelikeskustelu yleisökysymys- ja kommentointiosuukseen kestää 19.00 asti. Keskustelun vetäjänä toimii Sari Nuotio sukeltajaliitosta. Tapahtuman yhteyshenkilönä toimii tohtorikoulutettava Kalle Virtanen Helsingin Yliopistosta.

Uudet merihistorialliset julkaisut

Sari Mäenpää (toim.): Luksusta luomassa- 50 vuotta suomalaista laivasuunnittelua.

Forum Marinumin uusi julkaisu keskittyy ylellisiin risteilyaluksiin. Kirjan artikkelien taustalla ovat Merikeskus Forum Marinumissa järjestetyn kansainvälisen seminaarin puhujat. Myös risteilylaivojen rakennus ja suunnittelu ovat aina perustuneet kansallisuudet ylittäneisiin hankkeisiin.

Ensimmäiset vapaa-ajanristeilyihin tarkoitetut modernit risteilyalukset syntyivät norjalaisten tilauksesta, joka toteutettiin Suomessa 1960-luvun lopussa. Vuosikymmenten mittaan alusten ulkomitat ja matkustajamäärät ovat moninkertaistuneet. Risteilyjen kysyntä alkoi kasvaa ensin Pohjois-Amerikassa, sittemmin myös Euroopassa ja Aasiassa. Suomalaistelakoiden ja risteilyvarustamojen saumaton yhteistyö on ollut molemmille menestys, koska siinä on yhdistynyt varustamojen markkinaosaaminen ja telakoiden laivanrakennus- ja suunnittelutaito.

Kiristynyt kilpailu ihmisten vapaa-ajasta heijastuu myös risteilyaluksiin ja niitä ympäröiviin lomamarkkinoihin. Suunnittelijat keräävät tietoa ja kokemuksia laivojen käytöstä risteilytoiminnassa, ja niitä analysoimalla kehitetään jatkuvasti sekä alusten teknistä suorituskykyä että risteilyjen palvelumuo- ➔

toilua. Lisäksi on kehitettävä uusia teknisiä ratkaisuja, joilla parannetaan alusten ekologisuutta. Globaaleille maailmanmarkkinoille suunnatut alukset ovat huippuunsa viritettyjä elämyskeitaita, jotka myyvät ainutlaatuisia kokemuksia osana korkeiden odotusten elämysteollisuutta. Näiden odotusten lunastaminen on pitkän palveluketjun lopputuote, jonka taustalla on maailman huipputasoa edustava suomalainen laivasuunnittelu ja osaaminen telakkateollisuudessa.

Luksusta Luomassa-kirjassa yhdistyvät akateeminen historian tutkimus ja laivanrakennusteollisuuden näkökulma. Kirja on kolmikielinen, ja kaikki artikkelit ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kirjoittajina on useita suomalaisia risteilysuunnittelun avainhenkilöitä, kuten Kai Levander, Marjo Keiramo ja Eero Mäkinen. Tekijöiden joukossa on myös kaksi merihistorioitsijaa, suomalainen Sari Mäenpää ja virolainen Teele Saar sekä designhistorian professori Bruce Peter ja tulvaisuudentutkija Leena Jokinen.

”Luksusta luomassa – 50 vuotta risteilyalusten suunnittelua” (247s, toim. Sari Mäenpää) on saatavilla Forum Marinumin museomyymälästä ja mm. Trafiikkimuseoiden verkkokaupasta.

Johanna Pakola: Mereen kadonneet- Vernan viimeinen matka 1948.

Varhain lauantaiaamuna 18.9.1948 moottorikaljaasi Verna irrottaa kaikessa hiljaisuudessa köydet Uudessakaupungissa ja suuntaa ulkomerelle. Kyydissä on yhteensä 25 aikuista ja lasta.

Seuraavana aamuna Ahvenanmaan rannikolla sijaitsevan Getan vesiltä tehdään karmea löytö. Merestä löytyy aluksi yksi

nuoren pojan ruumis ja etsintöjen jälkeen kaksi lasta lisää. Vellova vesi tuo rantaan myös hylkytavaraa, jonka todetaan kuuluneen kaljaasi Vernalle. Meri on kätkenyt 22 ruumista, laivan pirstoutuneen hyllyn ja paljon salaisuuksia.

Miksi 25 ihmistä hankki laivan, jolla lähteä vaaralliselle merimatkalle? Keitä lähtijät olivat? Miksi kaikki tapahtui salassa? Missä on hylky ja matkustajat?

Kirja pureutuu Vernan traagiseen kohtaloon ja sotien jälkeiseen aikakauteen, jolloin tavalliset suomalaiset monista erisyistä päättivät jättää Suomen taakseen ja aloittaa elämän alusta muualla. Monet etsivät parempaa toimeentuloa, jotkut eivät luottaneet tulevaisuuteen Neuvostoliiton naapurina, toisilla taas oli syytä pelätä punaista Valpoa.

Kirja on pitkän tutkimustyön tulos tapahtumista, joista kukaan ei jäänyt kertomaan. Vernan ainutlaatuinen tarina pohjautuu tekijän kymmenen vuoden tutkimuksiin, lähtijöiden sukulaisten haastatteluihin, Valtiollisen poliisin ja Suojelupoliisin arkistoihin sekä onnettomuudesta kertoviin uutisiin.

Kirja julkaistaan 31.3.2020.

Ajankohtaiset ja uudet museonäyttelyt

Koko perheen näyttely *Lemmikit laineilla – eläimet merenkulkijoiden seurana* on avoinna Forum Marinumin Linnanpuomi-rakennuksessa 14.2.2020 alkaen.

Merikeskus Forum Marinumin valtaavat nyt laivoilla mukana kulkeneet ja merenkulkijoiden matkaseurana olleet eläimet, jotka ovat tärkeydestään huolimatta harvoin päässeet erikseen esille. Laivojen kyydissä on kulkenut jo varhain monenlaisia eläimiä. Kissoilla ja koirilla on ollut merellä jopa työ- ➔

tehtäviä. Välillä luonnoneläimestäkin on saattanut tulla laivaväen rakas seuralainen.

Kiehtovan uutuusnäyttelyn pääpaino on ajallisesti 1900-luvussa, mutta esillä on myös nykypäivän eläintarinoita. Näyttelyssä esittäytyvät niin suositut lemmikit kuin epätavallisemmatkin seuraeläimet karhusta apinaan. Yleisiin merimiesten lemmikkeihin ovat kuuluneet esimerkiksi kilpikonnat, papukaijat ja muut häkkilinnut.

Merenkulkijat ovat usein muistelleet tunteellisesti vanhoja lemmikkejään, joista otettiin paljon valokuvia. Näyttelyssä yleisö voi eläytyä eläinten maailmaan koskettavien kertomusten ja valokuvien ohella myös kiinnostavien esineiden ja havainnollistusten kautta.

Tulevia yleisöluentoja

Rauman merimuseolla:

Ke 11.3.2020 klo 18.00, Rauman merimuseon Valkama-sali (Kalliokatu 34).

Tietokirjailija Ira Vihreälehto kertoo pitkällisestä etsintätyöstään oman isoisänsä, neuvostosotavangin, jäljillä. Työhön kului yli viisi vuotta, mutta se tuotti tuloksena isoisän nimen sekä uuden suvun. Vihreälehdon luento "Perintö jonka sain. Sukututkimuksen työkalua itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin lisääjinä" pidetään merimuseon 2. kerroksessa. Lisätietoa merimuseon esteettömyydestä

Ke 1.4. klo 18.00, Rauman merimuseon Valkama-sali (Kalliokatu 34).

Rauman merimuseon luentosarjan päättää Kansallisarkiston tutkija Johanna Nylund, joka kertoo Kansallisarkiston digitoi-

duista merenkulkuun liittyvistä aineistoista, kuten Rauman merimieshuoneen arkiston laivapäiväkirjoista, ja niiden sisältämästä tiedosta. Luento pidetään merimuseon 2. kerroksessa.

Merikeskus Vellamossa Kotkassa:

Ke 11.3. klo 17:00, Tietoherkku: Pinnan alla – Ruotsinsalmi 1789-90.

Ruotsinsalmen ensimmäinen ja toinen meritaistelu jättivät jälkensä Kotkan alueelle, mutta taistelun kenties mielenkiintoisimmat ja lumoavimmat jäänteet makaavat Ruotsinsalmissa meren pinnan alla. Vuonna 2019 toteutettu meriarkeologinen tutkimustyö toi tietoisuuteemme merkittäviä uusia löytöjä aivan Kotkan kaupungin edustalta.

Nämä tärkeät hylkylöydöt paljastavat meille merkittävää tietoa Ruotsinsalmen ensimmäisen meritaistelun kulusta ja siihen kytketyistä laivoista, esineistä ja ihmisistä.

Uusista löydöistä kertoo FM Marcus Lepola, Alfred Kordelinin Säätiön rahoittaman Kadonnut Ruotsinsalmi – Svensksund AD1790 -hankkeen tutkija.

Tietoherkku-luennot ovat kaikille avoimia ja maksuttomia. Myös Merikeskus Vellamon näyttelyihin pääsee maksutta keskiviikkoiltaisoin klo 17-20.

Ke 25.3. klo 17:00, Tietoherkku & Käsityökevät: Aarteita aaltojen alta.

1700-luvulla kansainvälinen kaupankäynti oli vilkasta niin Itämerellä kuin muillakin maailman merillä. Mausteet, astiat, korut ja tekstiilit tuotiin usein kaukaa, ja niiden matka oli sekä monivaiheinen että vaarallinen. Tuhoisien myrskyjen ja epäonnisten navigointivirheiden takia monen kauppalaivan →

matka päättyi Itämerelle ja Suomen karikkoiselle rannikolle.

Museolehtori Anni Shepherd kertoo Suomen merimuseon kokoelmiin kuuluvista hylkylöydöistä ja hylkytekstiilin replikoinnista museossa. Mitä hylkyistä on löydetty ja mitä esineet kertovat meille 1700-luvun kauppamerenkulusta ja elämästä? Miten huonosti säilyneestä, mutta arvokkaasta tekstiilisaarteesta voidaan saada uutta tietoa replikoinnin avulla?

Tietoherkku-luento on kaikille avoin ja maksuton. Luento on myös osa Merikeskus Vellamon Käsityökevät-sarjaa.

